

de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum
26 augustus 2021

Ons kenmerk
3509292

Bijlagen
10

nota

Nota's naar aanleiding van het verslag wetsvoorstellen
staatloosheid en start consultatie AMvB

1. Aanleiding

De VKC voor JenV heeft verslag uitgebracht bij de wetsvoorstellen staatloosheid. De nota's naar aanleiding van het verslag zijn gereed voor indiening. Het conceptbesluit evidente staatloosheid is gereed voor (internet)consultatie en kan met dat doel worden ingediend bij de MR.

2. Geadviseerde besluiten

- het ondertekenen en indienen van de beide nota's naar aanleiding van het verslag en de bijbehorende aanbiedingsbrieven (bijlagen 1 t/m 4) bij de Tweede Kamer;
- het ondertekenen en indienen van de technische nota van wijziging (bijlage 5);
- het agenderen van het conceptbesluit evidente staatloosheid bij de MR, en het ondertekenen van het aanbiedingsformulier daartoe, ten behoeve van het verkrijgen van instemming met de start van internetconsultatie (bijlagen 9 en 10).

Tijdens uw PO met DWJZ kunnen wij zo nodig een nadere toelichting geven en de verdere procedure met u bespreken.

3. Kernpunten

Nut en noodzaak van de wetsvoorstellen worden door vrijwel alle fracties onderschreven. De geleverde inbreng noopt niet tot wijziging van de wetsvoorstellen. Een aantal fracties is kritisch over het niet toekennen van een verblijfsrecht tijdens en als gevolg van de vaststelling van staatloosheid, en over de voorwaarden die zijn verbonden aan het nieuwe optierecht. D66 en CU hebben een amendement ingediend om de minimale verblijfsduur bij het optierecht terug te brengen van tien jaar, naar vijf jaar.

4. Toelichting

De twee wetsvoorstellen worden in samenhang behandeld:

1. het wetsvoorstel vaststellingsprocedure roept een procedure in het leven waarmee een persoon die stelt staatloos te zijn dit kan aantonen voor een civiele rechter;
2. met het voorstel van rijkswet wordt in de Rijkswet op het Nederlanderschap een optierecht toegevoegd voor staatloos in Nederland geboren kinderen zonder rechtmatig verblijf. Daarmee kunnen deze kinderen het Nederlanderschap verkrijgen.

4.1 Nota's naar aanleiding van het verslag

Er is inbreng geleverd door de fracties van VVD, D66, CDA, PvdA, CU, GroenLinks, SGP en BIJ1. De aan de orde gestelde onderwerpen zijn bij de voorbereiding van de wetsvoorstellen betrokken en in de coalitie besproken. De vragen nopen niet tot wijziging van de wetsvoorstellen. De meest relevante punten zijn:

Rechtmatig verblijf

D66, SP, CU, GroenLinks en PvdA zijn kritisch over de keuze om tijdens de procedure en als gevolg van de vaststelling van staatloosheid niet te voorzien in een vorm van rechtmatig verblijf. In lijn met het kabinetsbeleid is geantwoord dat het gegeven dat staatlozen een kwetsbare groep vormen niet betekent dat iedere staatloze per definitie rechtmatig verblijf moet toekomen. Als terugkeer naar het land van laatste (hoofd)verblijf mogelijk is, is er geen reden om een verblijfstitel toe te kennen. Aan een staatloze die buiten zijn schuld niet kan terugkeren en aan de overige voorwaarden voldoet, kan een buitenschuldvergunning worden verleend. Een staatloze die internationale bescherming behoeft, kan in aanmerking komen voor een asielvergunning.

Geen hoger beroep

D66, CDA en SP vragen waarom bij de vaststellingsprocedure niet is voorzien in de mogelijkheid van hoger beroep. Geantwoord is dat een tweede feitelijke instantie niet noodzakelijk is omdat gesteld staatlozen in de vaststellingsprocedure terecht kunnen bij een centrale, exclusief bevoegde rechtbank die de nodige expertise heeft en kan uitbouwen.

Optievoorwaarden

D66 en CU zijn kritisch op de optievoorwaarde dat het staatloos in het Koninkrijk geboren minderjarige kind gedurende een onafgebroken periode van ten minste tien jaar stabiel hoofdverblijf moet hebben gehad, waarvan vijf jaar voorafgaand aan de optieverklaring. Hierop is geantwoord dat deze termijn in lijn is met het Verdrag tot beperking der staatloosheid. D66 en de CU hebben inmiddels een amendement ingediend waarmee wordt beoogd deze verblijfsduur terug te brengen van – de in de coalitie overeengekomen – tien jaar, naar vijf jaar.

De leden van de fracties van D66, CU, SP en de PvdA stellen verder dat de optievoorwaarde van 'stabiel verblijf' zich niet verdraagt met het 1961-verdrag. Aan dit vereiste is vastgehouden. Hierop is opgemerkt dat de eis van stabiel verblijf een invulling is van het door het Verdrag tot beperking der staatloosheid toegestane vereiste van 'gewoon verblijf', en dat deze voorwaarde belangrijk is om misbruik te voorkomen.

4.2 Nota van wijziging

De voorgestelde nota van wijziging bevat een verduidelijking. Een geslaagd beroep op het optierecht is mogelijk na tien jaar (stabiel) hoofdverblijf. Dit betreft vanzelfsprekend hoofdverblijf *binnen het Koninkrijk*. Hoewel dit laatste duidelijk blijkt uit de toelichting, was dit in de tekst van het artikel niet uitdrukkelijk opgenomen. Met deze wijziging gebeurt dat alsnog. Daarmee wordt mogelijke verwarring hierover voorkomen. In de nota van wijziging is opgemerkt dat dit een louter technische wijziging is; de voorwaarden voor een geslaagd beroep op het optierecht blijven dus ongewijzigd.

4.3 Ondertekening en afstemming BZK en BZ

Het wetsvoorstel vaststellingsprocedure wordt mede ondertekend door de Staatssecretaris van BZK (vanwege de wijzigingen in de Wet basisregistratie personen). Het voorstel van rijkswet wordt mede ondertekend door zowel de Staatssecretaris van BZK en de Minister van BZ. Deze bewindspersonen worden via hun eigen lijn om instemming gevraagd. Als eerstverantwoordelijke bewindspersoon ondertekent u de beide nota's naar aanleiding van het verslag, mede namens de andere betrokken bewindspersonen.

4.4 AMvB kan in (internet)consultatie

In het wetsvoorstel vaststellingsprocedure is opgenomen dat evidente staatloosheid ook buiten de vaststellingsprocedure kan worden vastgesteld.

Daartoe wordt bij AMvB bepaald in welke limitatief omschreven situaties de staatloosheid als evident kan worden beschouwd. In dat geval hoeft een gesteld staatloze niet naar de vaststellingsrechter, maar kan een bestuursorgaan diens staatloosheid zelfstandig vaststellen of bevestigen. Dit voorkomt eenodeloze verspilling van tijd en middelen, zowel aan de zijde van de gesteld staatloze als aan de zijde van de overheid.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**

Datum
10 augustus 2021

Ons kenmerk
3509292

In het ontwerpbesluit worden vier situaties benoemd (bijlage 9). Ten eerste de situatie waarin een bij ministeriële regeling aangewezen land al heeft vastgesteld dat iemand staatloos is. In de ministeriële regeling wordt aangesloten bij landen die al een vaststellingsprocedure hebben. Daarnaast wordt in een drietal gevallen van staatloos in Nederland geboren kinderen de staatloosheid als evident beschouwd: de ouders zijn beiden vastgesteld staatloos, de juridische vader is vastgesteld staatloos terwijl de moeder haar nationaliteit niet kan doorgeven, of de juridische vader is onbekend terwijl de moeder haar nationaliteit niet kan doorgeven.

U wordt voorgesteld het conceptbesluit in (internet)consultatie te geven zodra de beide nota's naar aanleiding van het verslag zijn ingediend. De wetsvoorstellen en het conceptbesluit vormen één geheel, zodat u op meerdere niveaus het gesprek met de Tweede Kamer kunt aangaan. Het voornemen tot internetconsultatie wordt eerst aan de MR voorgelegd.

4.5 Ontwikkelingen hiervoor

In 2013 bracht de ACVZ een kritisch rapport uit over de Nederlandse praktijk rond staatloosheid. In de twee kabinetsreacties hierop uit 2014 is toegezegd dat er een speciale procedure voor de vaststelling van staatloosheid zal worden ingericht. Ook is toegezegd dat het voor staatloos in Nederland geboren kinderen zonder verblijfsrecht mogelijk wordt de Nederlandse nationaliteit te verkrijgen.

In de nota van 3 december 2015 zijn aan de toenmalige MJenV keuzes voorgelegd over de uitgangspunten van een wetsvoorstel vaststellingsprocedure. Naar aanleiding van de nota van 7 september 2016 heeft hij enkele nadere keuzes gemaakt over de invulling van het wetsvoorstel en ingestemd met de (internet)consultatie daarvan.

In de nota van 2 juni 2017 is de toenmalige SJenV ingelicht over de uitkomsten van de (internet)consultatie en de verwerking daarvan. Na overleg met de Caribische landen is het wetsvoorstel gesplitst in een wetsvoorstel vaststellingsprocedure en een rijkswet met de aanpassingen in de rijkswetgeving. Naar aanleiding van deze nota heeft de toenmalige SJenV ingestemd met het aanbieden van de beide wetsvoorstellen bij de (rijks)ministerraad.

In de nota van 6 juni 2018 is de toenmalige SJenV geïnformeerd over het positieve advies van de Raad van State (d.d. 8 december 2017), de verwerking daarvan, en het inmiddels opgestelde conceptbesluit evidente staatloosheid. Omdat de wetsvoorstellen onder het vorige kabinet waren opgesteld, zijn de wetsvoorstellen binnen de coalitie besproken.

In de nota's van 21 januari 2020, 28 september 2020 en 23 oktober 2020 bent u geïnformeerd over de inhoud van de beide wetsvoorstellen, ten behoeve van de bespreking daarvan binnen de coalitie. Dit overleg heeft tot overeenstemming geleid, waarna de wetsvoorstellen zijn ingediend bij de Tweede Kamer en de Staten van de Caribische landen.

4.6 Politieke context

Uit de beide verslagen kan voorzichtig worden afgeleid dat de wetsvoorstellen op een meerderheid kunnen rekenen. Gelet op de inbreng zijn amendementen

denkbaar op de onderwerpen (tijdelijk) rechtmatig verblijf en de voorwaarden voor het nieuwe optierecht.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**

Het onderwerp staatloosheid krijgt met enige regelmaat aandacht in de media. Die berichtgeving gaat over het uitblijven van de wetsvoorstellen en over de moeilijkheden waar staatlozen in de praktijk tegenaan lopen.

Datum
10 augustus 2021

Ons kenmerk
3509292

4.7 Communicatie

Niet voorzien. DCOM is op de hoogte.

4.8 Afstemming

JenV (IND en DMB), BZK (CZW), BZ (Afdeling Verdragen).

5. Informatie die zich niet leent voor openbaarmaking

-

Bijlagen (10)

1. Nota naar aanleiding van het verslag wetsvoorstel vaststellingsprocedure;
2. Aanbiedingsbrief;
3. Nota naar aanleiding van het verslag wetsvoorstel optierecht;
4. Aanbiedingsbrief;
5. Nota van wijziging;
6. Verslag wetsvoorstel vaststellingsprocedure;
7. Verslag wetsvoorstel rijkswet optierecht;
8. Amendement D66/CU;
9. Conceptbesluit evidente staatloosheid'
10. MR-formulier en samenvatting conceptbesluit evidente staatloosheid.